

Erengisle Sunesson, jarl av Orkneyöarna, Bo Jonsson, drots och (öst)götarnas lagman, Karl Ulfsson, svearnas (Upplands) lagman, Vicke van Vitzen, fogde i Kalmar, Sten Bengtsson, rikets marsk, Bengt Filipsson, Birger Ulfsson, Arvid Gustavsson, Bo Bosson, Anund Jonsson, Staffan Ulfsson, Sten Stensson, Knut Karlsson, Lars Björnsson, Folke Nilsson, rikets rådsherrar, samt Magnus Håkansson, (Peter) Porse Get, Nils Jonsson (eller Jönsson, se kommentaren nedan), Birger Turesson, Ragvald Filipsson, Fjällar Pik, Peter (Petersson) Porse, Bengt Bogh, Ulf Jonsson, Magnus Porse, Sten Bosson, Karl Magnusson, Ture Bengtsson, Arvid Bengtsson, Lars Ingebjörnsson, Ragvald Nilsson, Håkan Fadersson, Staffan Nilsson, Harald Andersson, Torkel Haraldsson och Nils Arvidsson, frälsemän i (Sveriges) rike, inger supplik till påven Urban VI och kardinals-kollegiet angående kanonisationen av Birgitta (Birgersdotter). Kristus har låtit den nu framlidna Birgitta födas i götarnas ädla folk. Hon var en sann och god människa, framstående i vandel och rykte och utrustad med ödmjukt tålmod och andra dygder, varigenom hon lockade andra från synder och fel. Birgitta gynnades av gudomliga syner och tilltal, hon uppenbarade gudomliga rådslut och domar, och utfärdarna anser att man inte får förtiga det stora beviset på hennes helighet. Redan för trettio år sedan, innan hon begav sig på pilgrimsfärd från utfärdarnas land till Rom, förutsade hon genom en uppenbarelse från Kristus alla de olyckor som den gudomliga rättvisan därefter dragit över riket, och hon lät även detta sägas offentligt så klart och tydligt som om hon hade sett dessa olyckor nedtecknade i en bok. Dessa olyckor drabbar fortfarande riket med överväldigande kraft. Birgitta längtade efter att omfamnas av Kristus och förtjänade att trolovas och av honom kallas brud. När hon levde strålade hon över världen som en dygdens stjärna, och efter sin död glänser hon genom många teckens strålgans. Därför strömmar en stor mängd människor från olika riken, länder och med olika tungomål till Vadstena kloster i Linköpings stift, där hennes kropp förvaras, och lovprisar Gud för de mirakler och järtecken som han dagligen utför genom henne. Påven ombeds därför inskriva fru Birgitta i helgonens katalog och kanonisera henne samt föreskriva att hon vördas såsom helgon av de troende och lovprisas med tillbörlig vördnad. En supplik i samma ärende har tidigare ingivits av utfärdarna till påvens framlidna företrädare, och denna förnyade supplik inges nu i samstämmighet när utfärdarna är församlade; till utfärdarna hör även de rådsherrar och frälsemän som är frånvarande.

Utfärdarna beseglar.

Avskrifter: [A] i hs A 14, fol. 239v–240r, Kungl. biblioteket, Stockholm; [B] i Vadstena klostrets stora kopiebok, hs A 20, fol. 307v–308r (utan salutatio och dateringsfras), Sv. Riksarkivet; [C] i Cod. Ottob. lat. 90, fol. 132v–133r, Vatikanbiblioteket.

SDHK nr 11415.

Faksimil: (av A) Acta et processus canonizationis Sanctae Birgittae Codex Holmiensis A 14, Handskrifter från Sveriges medeltid utg. i Ijustryck I, ed. I. Collijn (1920).

Tryckt: I. Collijn, ed., Acta et processus canonizationis beate Birgitte (1924–1931), s. 59–61 (efter A); Örebro stads medeltidsurkunder 2 (1994), s. 61–62 (efter Collijn).

Om de nämnda medlemmarna i rikets råd se SRM (för Vicke van Vitzen se under Fikke van Vitzen).

Flera av de övriga frälsemännen skulle senare bli rådsmedlemmar. Om riddaren Magnus Håkansson (Magnus Marinasons ätt) se ÄSF I, s. 174; om riddaren Birger Turesson (Båt) se L.-O. Larsson, Det medeltida Varend (1964), s. 413–415; om riddaren Ragvald Filipsson (Lindö-ätten) se ÄSF I, s. 14, och J. E. Almquist, Lagsagor och domsagor i Sverige I (1954), s. 143; om riddaren Fjällar Pik se K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 18; om riddaren Peter (Petersson) Porse (tre sjöblad) se A. Mohlin i PHT 1957, s. 72–73; om väpnaren Ulf Jonsson (Aspenäsätten), som senare dubbades till riddare, se SRM s. 81; om väpnaren Magnus Porse se A. F. Liljeholm i PHT 1955, s. 133, och ÄSF I, s. 54; om väpnaren Sten Bosson (Natt och Dag), som senare blev riddare, se SRM s. 73–74; om väpnaren, senare riddaren, Karl Magnusson (Örnfot) se SRM s. 51; om väpnaren, senare riddaren, Ture Bengtsson (Bielke) se SRM s. 79; om väpnaren Arvid Bengtsson (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) se ÄSF I, s. 73; om väpnaren Lars Ingebjörnsson (Ekeblad från Västerfärnebo) se B. Hildebrand i SBL XII, s. 612, och B. Fritz, Hus, land och län 1 (1972), s. 104; om väpnaren Ragvald Nilsson (Fargalt) se ÄSF I, s. 30; om väpnaren Håkan Fadersson (Stjärnbåt) se Almquist, a.a., s. 311; om Staffan Nilsson Stangenberg se S. Kraft, Linköpings historia 1 (2:a uppl. 1975), s. 212–213, och G. Tagesson, Biskop och stad – aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping (2002), s. 404; om väpnaren Harald Andersson (Bagge, tre liljor) se H.

Rosman, Bjärka-Säby I (1923), s. 92 f., och Almquist, a.a., s. 285; om väpnaren, senare riddaren, Torkel Haraldsson (Gren) se ÄSF I, s. 57–58; om Nils Arvidsson (schack) se Almquist, a.a., s. 290.

Identifieringen av Nils Jonsson/Jönsson är osäker. Möjligen åsyftas Nils Jönsson (Svarte Skåning), som dock uppges förekomma i källorna tidigast 1381; jämför ÄSF I, s. 261.

Bengt Bogh ska troligen identifieras med riddaren med detta namn som förekommer i brev 1383 14/4 (SDHK nr 12392) samt i brev 1396 5/4 (SDHK nr 14578).

För övriga kommentarer se DS nr 9902.

^a-Sanctissimo in *Christo* patri ac domino suo carissimo, domino Vrbano digna Dei prouidencia sacrosancte Romane ac vniuersalis ecclesie summo pontifici / et reuerendissimis in *Christo* patribus et dominis sacrosancto cardinalium collegio / humiles et deuoti filij Eringislus S[un]onis^b comes Orcadensis / Boecius *Johannis* ¹-constabularius regni¹ et legifer *Gothorum* / Karolus Vlphonis^c legifer *Swenorum* · ^d-Wikeko de *Wetzstenis*^d prefectus *Calmarneensis* · Steno *Benedicti* maroscalcus regni / *Benedictus* *Philippi*^e / Birgerus Vlphonis^f, Aruidus Gestau · Boecius Boecij, Amundus *Johannis* / *Stephanus* Vlphonis^g / ^h-Steno Stenonis / Kanutus [*Karoli*]^{i, h} / Laurencius Be[r]onis^j et ^k-[*Fulco*] *Nicolai*^k regni consiliarij / Magnus Haquinj, ^lPorso Geet, ^lNicolaus^m *Johannis* / Birgerus Thurirj / ⁿRagualdus *Philippi*ⁿ / Ffolderus Puk / Petrus Porse / *Benedictus* Begh / Vlpho^o *Johannis* / Magnus Porse / Steno Boecij / Karolus Magni / Turrus *Benedictj*, Aruidus *Benedicti* / Laurencius Ingebernj / ^pRagualdus *Nicolai*^p / Haquinus Foderj^q, *Stephanus* *Nicolai*^r / Haraldus Andree / Thorkillus^s Haraldi et Nicolaus^t Aruidi nobiles regni cum omnj humilitate et reuerencia oscula pedum beatorum.^{a, u} Jmmensa *Christi*^v bonitas pro salute generis humanj de summo^x celorum ad yma descendit^v, vt suo descensu electorum ad summa pararet ascensum virtutesque gratis infunderet, vt premia largiretur. Cuius ammiranda ²-totaque^z suauitate referta² pietatis abissus sic humanum genus diuino feruore caritatis amplectitur, vt sua insuperabili potencia, incomprehensibili sapiencia et ineffabili clemencia eciam infirma huius mundi dignetur eligere, vt forcia queque confundat. Ipse candor lucis eterne humilima dispensacione thalamum ^{aa}-vteri virginalis^{aa} elegit, ipse virginibus ad integritatis amorem / viduisque ad continencie decorem illuxit / ipse hijs vltimis temporibus velut nardum odoriferam oliuamque speciosam / gloriosam scilicet ^{ab}-sancte memorie *Brigidam*^{ab} ex nobiliorj gentis *Gothorum* prosapia oriundam in mundum inuexit, veritatis filiam, bonitatis alumpnam, conuersacione conspicuam, fama spectabilem, opinione preclaram humilitatis et paciencie omniumque virtutum tanta maturitate compositam / vt plurimos ad diuinj cultus gloriam ab erroribus et vicijs suarum diffusis virtutum aromatibus incitaret. Et, quod mirabile dictu est^{ac}, angelice quodammodo celsitudinis dignitate preuenta diuinis fouebatur aspectibus et mulcebatur alloquiis, diuinorum consiliorum iudiciorumque reuelatrix effecta. Beatissime pater, magnum excellentis^{ad} sue beatitudinis^{ae} indicium silere nequaquam licitum^{af} arbitramur / Et teste Deo^{ag} eidem sanctitati vestre sine omni sinistro fauore et affectu^{ah} peruerso testamur, quod ante triginta annos et prius quam de terra ista versus^{ai} Romam sancte peregrinacionis onus assumpsit horrenda mala, que postea huic regno demeritis exigentibus diuina iusticia superduxit *Christo* reuelante jta clare et expresse predixit et publice | predicari fecit ac si ea in libro depicta vidisset / Quorum malorum et plagarum horrenda ^{aj}-vorago nimis^{aj} adhuc vehementer inundat.^{ak} Et, quia deuotis suspirijs totisque desiderijs *Christi* concupiuit

amplexus, ab ipso desponsari meruit et sponsa vocari et que tamquam sydus omnium virtutum ornamento, ^{al-}dum viueret, radiabat^{-al} in terris, iam de mundo translata quasi luminare conspicuum^{am} et splendore glorie et multorum coruscacione signorum effulget / propter quod^{an} ad monasterium in Watzstenis^{ao} ^{ap-}Lincopensis diocesis,^{-ap} vbi gloriosum corpus eius repositum est, de diuersis regnis, nacionibus et linguis magna gencium multitudo concurrir laudantes et glorificantes Deum in miraculis et prodigijs, ^{aq-}que per eam cottidie ^{ar-}operari dignatur^{-ar} / Quorum miraculorum^{-aq} ^{as-}succensi gloria^{-as} tocusque regni desiderio et clamore continuo prouocat^{at} sanctitati vestre prouolutis genibus humiliter supplicamus, quatenus ad laudem et gloriam nominis *Christi* fideliumque consolacionem eandem venerabilem et gloriosam dominam · *Brigidam*^{au} · cathologo^{av} sanctorum asscribere et solempniter^{ax} canonizare dignemini / et precipere pro sancta a fidelibus coli et digna veneracione laudari / Et hanc humilimam supplicacionem^{ay} nostram prius ^{az-}sancte memorie predecessori vestro^{-az} per nos transmissam / nunc insimul congregati vnanimj consensu et concordi desiderio sanctitati vestre porrigimus / eciam pro regni consiliarijs et nobilibus, qui nunc absentes existunt / quorum vna nobiscum in idem concurrir feruenter^{ba} affectus,^{bb} diuine pietatis sancteque sedis^{bc} consolacionem et gratiam deuotis suspirijs expectantes. Beatissime pater, gaudemus quam plurimum et ^{bd-}in Domino^{-bd} gratulamur ipsam omnibus terris, ad quas ducebatur in dulcedine spiritus Dei omnium virtutum excelso splendore tamquam celum irradiasse stellatum sueque laudis preconia celebri fama late per mundi climata diuulgata magnam consolacionem *Christi* fidelibus inpressisse. Supplicancium itaque filiorum vestrorum pia peticio, clementissime pater^{bc}, sanctitatis vestre memorie gratanter inhereat ipsamque suauitate beata sollicitet ad eiusdem canonizacionis vota complenda, vt fideles tanta gratulacione diuina letati acceptabilia Deo cum iubilo graciaram vota persoluant / Et sicut^{bf} hoc miserabile^{bg} regnum crudeli plaga predixit, sic eciam ad placandam diuine maiestatis offensam suis sanctis precibus esse dignetur patrona misericors et fauorabilis aduocata. ^{bh-}Datum^{bi} Orabro Strengianensis^{bj} diocesis anno ab incarnatione^{bk} Millesimo · ^{bl-}ccc · septuagesimo nono,^{-bl} xvij die mensis Ianuarii, sub sigillis nostris.^{-bh, bm}

^{a-a} *Saknas B.* ^b *Simonis A;* *Symonis C.* ^c *Wlfonis C.* ^{d-d} *Wibolo de Betzenem C.* ^e *Filippi C.* ^f *Wlfonis C.* ^g *Wlfonis C.* ^{h-h} *Stenorus banittus Kanoth C.* ⁱ *Så C;* *Baroch A.* ^j *Så C;* *Betonis A.* ^{k-k} *Sulso Nicolai A;* *Fulso Nicholay C.* ^{l-l} *Porse Get C.* ^m *Nicholaus C.* ⁿ⁻ⁿ *Rauaaldus Phylippi C.* ^o *Wlfo C.* ^{p-p} *Raualdus Nicholay C.* ^q *Focderi C.* ^r *Nicholay C.* ^s *Torballas C.* ^t *Nicholaus C.* ^u *Hic finis tillagt i marginalen (markering av att breuet salutatio slutar här) A.* ^v *Dei B.* ^x *summa C.* ^y *descendens B.* ^z *Härefter tota överstruket och expungerat A.*

^{aa-aa} *virginalis vteri B.* ^{ab-ab} *beatam Birgittam B.* ^{ac} *Saknas B, C.* ^{ad} *excellentissime B.* ^{ae} *celsitudinis B.* ^{af} *Saknas B.* ^{ag} *Hec nota i marginalen A;* *de C.* ^{ah} *Troligen rättat från effectu A.* ^{ai} *ad B.* ^{aj-aj} *nimis vorago B.* ^{ak} *Multorum malorum et plagarum horrenda vorago adhuc vehementer inundat tillagt i marginalen A.* ^{al-al} *radiabat dum viueret B.* ^{am} *Efter rättelse A.* ^{an} *Saknas B.* ^{ao} *Watzstenum B.* ^{ap-ap} *dyocesis Lyncopensis B;* *diocesis Lincopensis C.* ^{aq-aq} *Saknas C.* ^{ar-ar} *dignatur operari B.* ^{as-as} *gloria succensi B.* ^{at} *Miraculorum succensi gloria tocusque regni desiderio et clamore continuo prouocati tillagt i marginalen A.* ^{au} *Så upplöst i enlighet med utskriften form tidigare i samma brev A;* *Birgittam B.* ^{av} *D.v.s. cathologo (så B); jfr DS nr 9902.* ^{ax} *Saknas B.* ^{ay} *Et hanc supplicacionem tillagt i marginalen A.* ^{az-az} *predecessori vestro sancte memorie B.*

^{ba} *Saknas B.* ^{bb} *pro regni consiliariis quorum vna nobiscum in idem concurrir affectus tillagt i marginalen A.* ^{bc} *Härefter vestre B.* ^{bd-bd} *Saknas B.* ^{be} *Saknas B.* ^{bf} *Härefter conterendum B.* ^{bg} *Ordet upprepat C.* ^{bh-bh} *Sak-*

nas B. ^{bi}Data C. ^{bj}Strenginensis C. ^{bk}Härefter Domini C. ^{bl-bl}trecentesimo lxxix C. ^{bm}Hoc est die Prisce virginis i marginalen A.

¹⁻¹ Titel använd om drotsen Bo Jonsson i kanonisationsakterna, se GMLS: constabularius 2. ²⁻² För citat här och i det följande se DS nr 9902.

9905

1379 januari 19

Örebro

Kung Albrekt överlåter i öppet brev till Sveriges marsk Sten Bengtsson den egendom i Västergötland som tillhört herr Jon Hafthorsson, men som kungen tidigare hade skänkt till Dan Gustavsson. Egendomen fråntas Jon eftersom han var och ännu är kungens och rikets fiende. Om han återvänder till kungens tjänst återfår han sin egendom och kan inneha den på samma sätt som andra riddare och väpnare i riket. Skulle så inte ske förblir egendomen i Stens och hans arvingars ägo på evig tid.

Utfärdaren beseglar.

Eftermedeltida avskrift i hs E 8883, nr 120 (Skoklostersamlingen), Sv. Riksarkivet.
SDHK nr 11416.

Regest: P. S. Suhm, Historie af Danmark, bd XIV, s. 81; Reg. Norv. VII, nr 778.

Om riddaren och riksrådet Sten Bengtsson (Bielke) se SRM s. 73.

Om Jon Hafthorsson, norsk riddare och riksråd, se Norsk Biografisk Leksikon VII, s. 103 ("Havtoresson") och, om hans roll i slutet av 1370-talet, se G. Authén Blom, Norge i union på 1300-tallet 2 (1992), s. 805.

Wij Allbrecht med Gudz nad Swea oc Götha konung kännoms med thesso wåro oppno brefwe at wij af warom enkannerlikom nadom hafwom undt och gifwit wallbornom manne och ärlikom oss älskelikom herra Stene Bendsson vara och riksens marsch i Swerge herra^a Joan^b Hagtorssons godz som ligger i Wästergiöthland och wij för undt hafdom Dan Giöstafsson, thy at then förnäm^cde herra Joan war ock rikzens fyende langliga warit hafwer och än är. Hwilket godz som oss rätt^c tillfallit är doch med sadant förord: kunde thet så handa at then samme herra Johan wilde til wån och riksens tienst igen komma och han^d när oss blifwe tå skulde then förnäm^cde herra Joan sit godz niuta och widerblifwa som andre riddare och swenner i rikeno boo, eller skall herra Sten Bendsson thet förnäm^cda godz behålla och widerblifwa han^c och hans arfwingar til ewerdelige ägo.^f Datum Örabro anno Domini MCCC septuagesimo nono, ipso die beati Henrici martyris nostro sub sigillo presentibus apposito impendenti.

^a I detta och följande fall skrivet endast H. ^b Bokstäverna Jo efter rättelse. ^c Föregås av ett överflödigt och möjligen överstruket äre. ^d Med överflödigt streck över bokstaven a. ^e Ordet avslutas med antydan till ännu en (överflödig) bokstav. ^f Föregås av ett överstruket tijder.

9906

1379 januari 19

Johan Magnusson ger sin hustru Katarina Toresdotter som morgongåva sitt fädernegods Jäppestad i Vårdsbergs socken i Bankekinds härad med alla tillagor. Om de får barn ska egendomen vara deras moderne och inte fäderne. Skulle de inte få några barn tillfaller egendomen den av makarna som lever längst.